

'Evaluatie van de kabinetsformatie 2012' gepresenteerd

Het is niet nodig om artikel 139a – dat gaat over de aanwijzing van kabinets(in)formateur(s) – fundamenteel aan te passen of aan te vullen. Dat stelt de onderzoekscommissie die, in opdracht van het Presidium van de Tweede Kamer, onderzoek deed naar de kabinetsformatie 2012. De huidige formuleringen bieden over het algemeen voldoende houvast én bewegingsvrijheid voor toekomstige kabinetsformaties. Ook staat artikel 139a niet op gespannen voet met de staatsrechtelijke positie van de Koning.

De onderzoekscommissie – die bestaat uit prof. mr. P.P.T. Bovend'Eert (voorzitter), prof. dr. C.C. van Baalen en dr. A. van Kessel, allen verbonden aan de Radboud Universiteit Nijmegen – komt tot deze conclusie op basis van een groot aantal interviews met personen die betrokken zijn geweest bij de kabinetsformatie, een staatsrechtelijke en staatkundige analyse van de kabinetsformatie en een procedurele reconstructie van de kabinetsformatie 2012. Het rapport werd vandaag aangeboden aan de Voorzitter van de Tweede Kamer, Anouchka van Miltenburg.

Conclusies en aanbevelingen

Een belangrijke conclusie van het onderzoek is dat de benoeming van een informateur of formateur door de Kamer – op basis van artikel 139a van het Reglement van Orde – niet op constitutionele bezwaren stuit. Wel zou de benoeming van een informateur of formateur door de Kamer in een besluit van de Kamer kunnen worden vastgelegd, en niet enkel in een motie. Het is verstandig om vóór het debat over die benoeming al een meerderheid voor het voorstel te hebben bereikt.

De commissie stelt verder dat de Kamervoorzitter de rol van procesbegeleider kan vervullen, en de Koning kan informeren over de benoeming van een informateur of formateur. De informateur(s) en formateur worden geacht regelmatig verslag uit te brengen aan de Koning, en de commissie geeft aan dat niet kan worden uitgesloten dat de Koning een impasse in de formatie moet doorbreken als de fractievoorzitters die niet kunnen voorkomen.

Gelet op het politieke primaat van de Tweede Kamer vindt de commissie het niet wenselijk om de Eerste Kamer bij de formatiebesprekingen te betrekken, maar ze adviseert bij de formatie wel rekening te houden met het feit dat het kabinet ook daar steun van de meerderheid nodig heeft.

Voor wat betreft de (acht) dagen direct na de verkiezingen – de periode tot de Kiesraad de uitslag officieel heeft vastgesteld en de nieuw gekozen Kamer aantreedt – stelt de commissie dat die kunnen worden gebruikt voor een verkenning en het voorbereiden van het eerste debat in de nieuwe Kamer over de kabinetsformatie. Beide onderwerpen kunnen worden besproken in een gesprek met alle fractievoorzitters, onder leiding van

de Kamervoorzitter. Het ligt in de rede dat de grootste fractie het eerst met een voorstel komt.

Achtergrond

Het Presidium van de Tweede Kamer besloot in het najaar van 2013 om een evaluatie van de kabinetsformatie van 2012 te laten uitvoeren. "De formatie van 2012 was uniek", stelde Kamervoorzitter Van Miltenburg. "Niet lang daarvoor, in maart 2012, besloot de Tweede Kamer om artikel 139a van het Reglement van Orde te wijzigen en de regie in de formatie naar zich toe te halen. De afloop kennen we. Er zit een kabinet, en de Kamer speelde de hoofdrol tijdens de formatie. Maar is dat nu *dankzij* of *ondanks* de aanpassing van het Reglement van Orde? Voldoet artikel 139a zoals we dat met elkaar op papier hebben gezet, of moet het worden aangepast? Dat is in de kern de vraag die het Presidium in het najaar van 2013 aan de commissie Bovend'Eert heeft voorgelegd. Wat niet ter discussie stond, is het principe van de kabinetsformatie 'nieuwe stijl'. Voor de Kamer is het niet de vraag *of* we op de ingeslagen weg verder gaan, maar *hoe* we dat het beste kunnen doen."

Volgens Van Miltenburg kan de evaluatie handvatten bieden voor volgende kabinetsformaties. "Het Binnenhof is het thuis van verrassingen en onverwachte wendingen. Maar wát we kunnen beïnvloeden of plannen, dáár willen we grip op hebben. Ik hoop dan ook dat het rapport inzichtelijk maakt wat er goed ging tijdens de kabinetsformatie, en wat de eventuele verbeterpunten zijn voor de toekomst. Zodat we kunnen leren van onze eigen praktijk, en het onverwachte altijd een paar passen voor zullen blijven."

Noot voor de pers, niet voor publicatie

In de bijlage treft u het rapport van de commissie Bovend'Eert aan. Met vragen kunt u contact opnemen met Marloes Konings, m.konings@tweedekamer.nl of 06/50128032.